Sortland kommune

Kommunedelplan helse, omsorg og velferd 2026 - 2032

Planprogram

Innhold

Sortland kommune (2026-2032) 3
1. Innledning 3
Bakgrunn for planarbeidet 3
Formål med planen 3
Planprogrammet 4
Planavgrensning 4
Kunnskapsgrunnlag 4
Planprosess 5
2. Rammer og føringer for arbeidet 7
Nasjonale føringer 7
Regionale føringer 8
Lokale føringer 8
3. Utfordringer framover 9
4. Utfordringer og tema for planen 10
Utfordringer 10
Tema i planen 10
5. Medvirkning og informasjon 11
Medvirkning 11
Informasjon 12
6. Samskaping 13

PLANPROGRAM -KOMMUNEDELPLAN FOR HELSE OG OMSORG

Sortland kommune (2026-2032)

Utkast

1. Innledning

Bakgrunn for planarbeidet

Kommunestyret vedtok 13. februar 2025 Kommunal planstrategi 2024 – 2028. Planstrategien fastslår at det skal utarbeides ny kommunedelplan for helse- og omsorg. Planen skal følge prosesskravene i plan- og bygningsloven § 4–1 og § 11–12.

Formål med planen

Kommunedelplan for Helse, omsorg og velferd skal være en overordnet plan for tjenesteområdet. Planen skal medvirke til:

- En god og helhetlig planlegging for en bærekraftig og samordnet utvikling av tjenestene
- Et verktøy for strategisk styring, prioriteringer og tydelig retning for sektoren
- Å styrke medvirkning og politisk styring
- Synliggjøre tverrsektorielt samarbeid for og den enkelte innbyggers ansvar for å styrke forebyggende og helsefremmende tiltak som kan bidra til mestring, livskvalitet og utsatt behov for helse-, og velferdstjenester
- synliggjøre nødvendige tiltak og investeringer for å nå sektorens målsettinger i perioden

Planen skal bidra til å skape trygghet for innbyggerne ved å kartlegge fremtidige utfordringer, sette mål og strategier for å sikre gode helse-, omsorgs- og velferdstjenester for alle. Planen skal også sikre at målene i Kommuneplanens samfunnsdel, samt nasjonale føringer og politiske vedtak følges opp. Planen skal inneholde en handlingsdel som viser konkrete tiltak og prioriteringer.

God helse i befolkningen er en forutsetning for et bærekraftig samfunn. Å fremme helse og forebygge sykdom er derfor helt nødvendig. Befolkningens helse påvirkes av mange faktorer utenfor helse-, omsorgs- og velferdstjenestene. Folkehelseperspektivet og bærekraftmålene skal derfor ligge til grunn for hele planen, og komme til syne i valg av mål og tiltak for arbeidet i sektoren. Kommunedelplan for helse, omsorg og velferdstjenester knytter kommunens tjenester til FNs bærekraftmål, spesielt mål 3 (God helse og livskvalitet), for å sikre langsiktig trygghet, likeverdige tilbud og møte utfordringer (som aldrende befolkning, psykiske lidelser og rusproblemer, utenforskap), gjennom strategier for forebygging, tidlig intervensjon og utvikling helsetjenester og bolig- og omsorgsløsninger i tråd med nasjonale og lokale mål og behov. Det er et mål å inkludere faktorer som miljø, økonomi og sosiale forhold som påvirker helsen.

Planprogrammet

Det utarbeides en kommunedelplan for helse, omsorg og velferdstjenester. Planprosessen følger av Plan- og bygningslovens bestemmelser.

Planprogrammet skal gjøre rede for målet med planarbeidet, planprosessen og hvordan medvirkning blir ivaretatt. Planprogrammet legges ut til offentlig høring og planprogrammet fastsettes av Formannskapet.

Planavgrensning

Planen gjelder for helse, omsorg og velferdssektorens tjenester innenfor følgende funksjoner og gjelder alle innbyggere.

- Fastlege, legevakt, psykisk helse
- Helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende
- Helse- og omsorgstjenester i institusjon
- Helse- og omsorgstjenester til personer med funksjonsvariasjoner
- Helsestasjon og skolehelsetjeneste
- NAV Sosial
- Lavterskeltilbud for å styrke folkehelsen

Kommunedelplan for helse, omsorg og velferdstjenester vil grense til andre planer, som *kommunedelplan for oppvekst*, *Kommunedelplan idrett, fysisk aktivitet og naturopplevelser*, *Forebyggende plan for arbeid med barn og unge*, *Plan for boligsosiale forhold, Boligpolitisk plan, Ruspolitisk handlingsplan, Handlingsplan mot vold i nære relasjoner, Plan for helsemessig og sosial beredskap* og *Strategisk plan for digitalisering* uten at disse inngår i planområdet

Kunnskapsgrunnlag

I planprosessen vil det bli utarbeidet et kunnskapsgrunnlag som i begrenset omfang beskriver situasjon, utvikling, utfordringer og problemstillinger for helse-, omsorg- og velferdsområdet. Formålet med kunnskapsgrunnlaget er å ha et faktagrunnlag som kan skape felles forståelse og forankring av situasjon og utfordringer. Behov for utredninger

Det forventes en særskilt datainnsamling for følgende områder:

- Vekst i antall brukere og tjenestebehov
- Fremtidige behov for boliger, heldøgns omsorg og institusjonsplasser.
- Kompetanse og rekruttering
- Informasjon om unge som ikke er i jobb eller utdanning
- Analyse (organisering, prioritering, dimensjonering og kostnadsnivå) for å sikre bærekraftig drift
- Befolkningsendringer og sosiale ulikheter.

Kunnskapsgrunnlaget vil bygge på bl.a følgende informasjon:

-Oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer -Sortland kommune (folkehelseoversikten)
-Virksomhetsdata (KOSTRA)
-Demografiske data
-Kommunebildet
-Kommunebarometeret

Planprosess

Arbeidet med planen vil være prosjektorganisert.
Prosjekteier: Kommunalsjef Helse, omsorg og velferd
Prosjektleder: Enhetsleder utvikling Helse og omsorg

Styringsgruppe
Formannskapet er planutvalg og styringsgruppe. Formannskapet orienteres løpende og ved behov om fremdrift i planprosessen. Formannskapet fatter også prosessledende vedtak slik som høring og offentlig ettersyn av planforslag.

Arbeidsgruppe:

- Prosjekteier (1)
- Prosjektleder (1)
- Enhetsledere helse (1), hjemmetjeneste (1), institusjon (1) og miljøtjeneste (1), NAV sosial (1)

Dette teamet støtte prosjektlederen og bidrar ved utarbeidelse av selve plandokumentet.

Figur som viser planprosess:

Tidslinje for planprosess

Aktivitet	Jan	Feb	Mar	Apr	Mai	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Des
Utarbeide planprogram	X											
Varsel om planoppstart og planprogram på høring (6 uker, høringsfrist 02.04)		19.										
Innhente kunnskapsgrunnlag		X	X	X								
Behandle høringsinnspill /				X								
Planprogram vedtas				23.								
Arbeid med planforslag					X	X	X	X				
Planforslag behandles									17.			
Planforslag på høring (frist 17.11.)									X	X		
Behandle høringsinnspill											X	X
Vedtak av kommunedelplan												10.

Det tas forbehold om justeringer ved behov.

2. Rammer og føringer for arbeidet

Planen med mål, strategier og tiltak skal utarbeides innenfor rammene av Plan- og bygningsloven:

§ 3-1 Oppgaver og hensyn i planlegging etter loven (første ledd bokstav a, e og f), samt andre og tredje ledd

§ 3-1 Oppgaver og hensyn i planlegging etter loven (første ledd bokstav a, c og d, samt andre og tredje ledd
§ 4-1 Planprogram
§ 11-1 Kommuneplan (tredje ledd)
§ 11-2 Kommuneplanens samfunnsdel (tredje ledd)
§ 11-4 Revisjon av kommuneplanens samfunnsdel og kommunedelplan og handlingsdel (første ledd)

I tillegg legges følgende lovverk til grunn:

- Helse- og omsorgstjenesteloven med forskrifter
- Forvaltningsloven
- Psykisk helsevernloven
- Helsepersonelloven
- Arbeidsmiljøloven
- Lov om folkehelsearbeid
- Likestillings- og diskrimineringsloven
- Personopplysningsloven

Listen er ikke uttømmende

Nasjonale føringer

Kompetanseløft 2025. Regjeringens plan for rekruttering
Demensplan 2025 (Helse- og omsorgsdepartementet)
Meld. St. 26 (2014-2015) Fremtidens primærhelsetjeneste
Meld.St. 15 (2017-2018) Leve hele livet
Meld.St. 24(2022-2023) Fellesskap og meistring. Bu trygt heime
Meld. St.47 (2008-2009) Samhandlingsreformen (Medførte utvidet ansvar for kommunene. Kommunene skal i større grad sørge for helhetlig tenking der forebygging, tidlig intervensjon, tidlig diagnostikk og behandling vektlegges)
Meld.St 29 (2012-2013) Morgendagens omsorg
NOU 2023:4 Tid for handling
NOU 2011:11 Innovasjon i omsorg
Psykisk helse- og rusarbeid for voksne 2025 , nasjonal veileder
Prop. 121 S (2018-2019) “Opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse (2019- 2024)
Prioriteringer i kommunale helse- og omsorgstjenester
Folkehelsemeldingen
Under punkt 2 - Nasjonale føringer:
Nasjonal veileder "Gode helse og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming"

Listen er ikke uttømmende

Regionale føringer

Samarbeidsavtale mellom Sortland kommune og Nordlandsykehuset

Listen er ikke uttømmende

Lokale føringer

- Kommuneplanens samfunnsdel Sortland kommune
- Kommunal planstrategi Sortland kommune
- Folkehelseoversikt 2025 for Sortland kommune
- Kommunedelplan Helse, omsorg og folkehelse (2014-2030), Sortland kommune
- Strategisk kompetanseplan Helse og omsorg 2025-2026, Sortland kommune
- Kommunebarometeret
- Frivillighetsmeldingen *"Vann meg vakker"* 2022

Listen er ikke uttømmende

3. Utfordringer framover

Hva er de største utfordringene i kommunehelsetjenesten, og hvordan kan vi møte disse utfordringene?

Utfordringsbildet knyttet til sektorens ansvarsområde og samfunnsoppdrag vil bli nærmere presentert i kunnskapsgrunnlaget.

Hvilke strategier bør kommunen iverksette for å ivareta pasienter og brukere av helse-, omsorgs- og velferdstjenester på en god måte?

Planen har som mål å besvare utfordringene ved å
1. Ha fokus på dreining av fokus til tidlig innsats og egenmestring, forebygging og helsefremming. Utviklingstrekkene viser at dagens og framtidens helse- og velferdsutfordringer i stor grad henger sammen med levevaner, psykisk helse, sosial tilhørighet og tidlig livsfase. Dette peker på behov for en styrket og mer systematisk helsefremmende og forebyggende tilnærming rettet mot hele befolkningen, med særlig vekt på barn og unge. Kommunedelplanen skal vurdere hvordan Sortland kommune kan styrke det helsefremmende og forebyggende arbeidet for å bidra til bedre livskvalitet, redusert sykdomsbyrde og mindre utenforskap i alle aldersgrupper.

- Hvordan kan forebyggende arbeid bidra til redusert behov for helse- og omsorgstjenester på sikt, samtidig som økte behov i planperioden håndteres på en bærekraftig måte?
- Hvordan kan innsats rettet mot barn og unge bidra til å motvirke senere utenforskap fra utdanning og arbeidsliv?

2. Tilby kunnskapsbaserte tjenester
3. Utnytte teknologiske løsninger

4. Utfordringer og tema for planen

Som grunnlag for planen skal status, utfordringer og prognoser for framtidige tjenestebehov og investeringer synliggjøres. Med utgangspunkt i mål og strategier i kommuneplanens samfunnsdel konkretiseres mål for helse-, omsorg- og velferdsområdet, og strategier defineres for hvordan sektoren skal arbeide for å nå disse målene. Mål for sektoren skal i størst mulig grad være målbare, og det skal drøftes hvilke indikatorer som skal brukes for å vurdere slik måloppnåelse. Der det er behov for temaplaner, vil dette gå fram av planen i form av strategier eller tiltak i handlingsdelen.

Planen vil ha en handlingsdel som viser hvordan planen skal følges opp i perioden.

Utfordringer

Planen skal besvare følgende utfordringer:

- Demografiske konsekvenser og tilpasningsbehov for helse-, omsorgs-, og velferdstjenestene.
- Styrking av helsefremmende og forebyggende arbeid. Tidlig innsats skal være et gjennomgående perspektiv i planarbeidet, og sees i sammenheng med både universelle, selektive og målrettede forebyggende tiltak.
- Hvordan ta høyde for knapphet på arbeidskraft og redusere sårbarhet uten å "bemanne seg ut" av utfordringene?
- Omstille til en kostnadseffektiv modell gjennom utredning av struktur, bruk av helsepersonell og digitale løsninger
- Prioritere helseteknologi der det gir gevinst i form av redusert personellbruk, økt trygghet og bedre ressursutnyttelse
- Bærekraftmålene
- Synliggjøring av NAVs rolle og ansvar i det tverrsektorielle samarbeidet.

Tema i planen

Følgende tema vil bli vurdert i planen:

- Et aldersvennlig samfunn
- Aktivitet og fellesskap/gjennomgående satsning på forebyggende arbeid mot utenforskap
- Ernæring
- Helsehjelp
- Sammenheng i tjenestene
- Livskvalitet og psykisk helse

Temaoversikten er aldersuavhengig.

5. Medvirkning og informasjon

Medvirkning

Med utgangspunkt i prosjektorganiseringen, skal medvirkningsprosessene sikre at innbyggere, ansatte, politikere og samarbeidspartnere får reell innflytelse i å beskrive utfordringsbildet, definere behov og skape løsninger i utarbeiding av ny kommunedelplan for helse,omsorg og velferdstjenester.

Formålet med medvirkning er også å sikre at planen blir demokratisk forankret, kunnskapsbasert og treffsikker. Gjennom medvirkning får kommunen tilgang til lokal innsikt, erfaringer og behov som ellers ikke ville kommet fram, samt rom for å finne nye løsninger på noen av sektorens utfordringsområder. Medvirkning bidrar til bedre vurderinger og en plan som gjenspeiler både bevarings- og forbedringsområder.

Medvirkning skjer hovedsakelig i to faser: Høring av planprogram og høring av planforslag

- I høring av planprogrammet ønsker det innspill på hvordan planen skal lages og hva den bør ivareta. Her avgjøres hva kommunen skal utrede, hvilke hensyn som skal tas og hvilke satsingsområder og tiltak som skal prioriteres.

- I høring av planforslaget gis det anledning til å komme med innspill på et ferdig planforslag. Har man truffet spikeren?

Funksjoner, råd og utvalg som skal medvirke:

- Ungdomsrådet
- Råd for mennesker med funksjonsvariasjoner
- Eldrerådet
- Folkehelsekoordinator
- Kommunedirektørens ledergruppe
- Formannskapet
- Brukerutvalg institusjon, hjemmetjeneste, miljøtjeneste og Sortlandshjelpa
- Fagforeninger ved Fagforbundet, Sykepleierforbundet og Legeforeningen
- Ledermøter i helse- og omsorg (enhetsledere og avdelingsledere)
- NAV Nordland brukerråd
- Barn og unges representant i plan og byggesaker

Listen er ikke uttømmende

Tiltak i medvirkningsarbeidet:

- Avdelingsledere får medvirke i planarbeidet i kommunale møter
- Det legges til rette for medvirkning direkte i styringsgruppe og arbeidsgruppe
- Ansatte og tillitsvalgte skal medvirke til nye løsninger som skaper verdi gjennom å utvikle hensiktsmessig oppgavedeling, organisering og samarbeid på tvers.
- Brukerrepresentanter inviteres til dialog gjennom ungdomsrådet
- Tverrsektorielt sammensatt Plangruppe Laget rundt barnet medvirker gjennom sine møter
- Digital informasjon om arbeidet med kommunedelplanen og muligheter for innspill gis på kommunens nettsider i perioden planen er under arbeid

Listen er ikke uttømmende

Informasjon

Det skal gis løpende informasjon om planarbeidet som er lett tilgjengelig for alle innbyggere, i ulike kanaler. Innbyggerne inviteres også til å komme med egne ideer og innspill gjennom ulike tiltak.

Det legges opp til løpende orientering og dialog med råd og utvalg

6. Samskaping

Helse-, omsorgs- og velferdstjenester er tett sammenvevd med øvrige kommunale sektorer. Det er derfor nødvendig å se helheten i kommunens virksomhetsstyring og tjenesteutvikling for at flest mulig skal oppleve mestring av egen helse og god livskvalitet.

I denne sammenhengen er *samskaping* en ledestjerne for arbeidsformen som skal føre til utvikling av sektoren. Samskaping innebærer likeverdige samarbeid mellom kommunen, brukere, innbyggere og samarbeidspartnere, der kunnskap, erfaringer og ressurser deles for å nå felles mål. Dette er særlig aktuelt i arbeidet med å løse de sektorovergripende utfordringene. Arbeid med og styrking av folkehelseperspektivet er eksempel på sektorovergripende oppgaver. Samskaping forutsetter vilje til å supplere kommunens tradisjonelle myndighets- og tjenesteyterrollen med nye samarbeidsformer, innenfor gjeldende lov- og regelverk, for å sikre gode og bærekraftige tjenester.